

פרשה בראשית תשפ"ד

כולם מבינים שכעת הזמן לשתוק, ולא לחפש אשמים. והאמת, גם לא הסברים. אז מה בכל אופן גורם לכך שלא מצליחים להתאפק? ומה באמת תפקידו של יהודי לעת כזאת? כמה שורות, שאולי יעזרו לנו בס"ד להשתיק את רעשי הרקע, ולחזור לפוקוס פנימי, יהודי, ומאמין

כשמשוה בשגרה מתבלבל או משתבש – הטבע האנושי מתקומם ונכנס לפעולה. חשוב לו להבין מה קרה מדוע. ומי אשם בכך.

מבלי להיכנס לדוגמאות, יכול כל אחד להיזכר בעשרות שכאלו, מהיום יום ומהשעה שעה. אם זה בהמתנה לאוטובוס, תור ארוך כלשהו, פקק מורט עצבים, או אפילו מטרנה שחסרה בבית

הצורך הזה גובר עוד יותר כשמדובר באירוע משמעותי. תאונה, טרגדיה, פיגוע או מגיפה. החיישנים הפנימיים מתעוררים מיידית, וחשים דחיפות לשמוע במדויק את כל הפרטים, וגם את הפרשנות, המסקנות והלקחים וכו

זוהי קורה לנו גם כעת, בסיפור הקשה והבלתי ניתן לעיכול. החל מהרגעים הראשונים של השמועות, הקשות, ועד לרגעים אלו של כתיבת השורות וקריאתם, אנו מוצפים בהמון המון רעש מחריש אוזניים מבחוץ וגם מבפנים, שדוחף בכל הכח: לדעת, להבין, להסיק, ולסגור את כל הפינות

הרצון לדעת את הפרטים, מה בדיוק קרה – מובן ואנושי. יכולה להיות לכך משמעות מעשית, וגם אם לא קשה לחיות בתחושה של בלתי נודע

אבל לא מובן, ולחלוטין, מה הדחף להבין למה. ועוד יותר, מהי הלהיטות לדעת מי האשם. ואיזו תועלת תהיה בלציין את ה'כתובת שהייתה רשומה על הקיר'. וכל זה – תוך כדי נשימה של האירוע. מדוע? מה הצורך בכך מה זה מועיל ולמי

והתשובה: קשה, קשה לנו מאד, להרגיש חולשה. כשהשגרה זורמת והתוכניות מתקדמות לפי הקצב, יש תחושה של חוזק, ושל עניינים בשליטה. כשמשוה משתבש – התחושה היא חולשה, וכשמדובר במשהו ענק ועצמתי – החולשה אף היא עוצמתית, עד לתחושה של אבדן עשתונות באמצעות הניסיון להבין בדיוק מה קרה, איך זה קרה, למה ומה אשם – אנו מנסים להחזיר לעצמנו את החוזק היציבות והשליטה. וקשה יהיה לנו להירגע סופית עד שאכן נרגיש שהשליטה חזרה לידנו וללבנו אז אנשים שאינם מאמינים, ממהרים לדון מי צריך לקחת אחריות. האם היו כתובות על הקיר, האם היו... מחדלים, ומי צריך לשאת באשמה. וכמובן, איך מונעים את האירוע הבא

ויהודים מאמינים... ממהרים לדון על מה עשה ה' ככה, ומה חרי האף הגדול הזה. מה המסר שה' רוצה... להעביר לנו, במה צריך להתעורר, ואיזה עניין צריך לשנות, ובכך למנוע את האירוע הבא

ואלו וגם אלו, להבדיל אלף אלפי הבדלות, אינם שמים לב שהם בעצם מונעים מדחף פנימי בלתי נלאה, לקחת שליטה על המציאות, ולהרגיש שהיא בידיים שלנו, בגשמיות או לפחות ברוחניות וזו טעות. כי אין לנו שליטה על המציאות, והיא איננה בידנו, לא בגשמיות ולא ברוחניות. ולכן, כל ניסיון עקר לקבל שליטה כזאת, לא תצלה, ועל כל פנים לא תהיה אמתית, וממילא גם לא נכונה אז מה כן

לשתוק. לא שתיקה של עצב, לא של ייאוש, ובוודאי לא של קושיא והתרסה. אלא שתיקה של חולשה, הכנעה שתיקה פנימית שמאחוריה הבנה שאכן כנראה אנחנו חלשים. לא הכל יכולים, וגם לא הכל מבינים. בעצם כמעט כלום. יש מנהיג לבירה. והוא מכיר את המפה, ומנווט אותה בצורה הידועה רק לו

השתיקה, מתוך חולשה והכנעה. היא השלב הראשון.

השלב השני, ולא פחות חשוב, הוא **לתת מקום לכאב**. העיסוק במאסיבי בלהבין, להסביר ולפרשן, ולהסיק מסקנות – חונק את מה שבאמת קורה בפנים. יש שם המון דברים, רגשות פחדים וכאבים, ואם ה' יתברך הביא לנו את זה, כנראה שהוא רוצה שנקבל את זה, ולא נברח. לא לפרשנויות גשמיות, וגם לא לפרשנויות רוחניות.

כשמדלגים על הכאב, ומנסים לעבוד רק עם המח – עלולים כמעט בוודאות למסקנות שגויות. כי אז, המחשבות והמסקנות יושבות על נתונים והקדמות מבחוץ או מהעבר, וכלל לא מעודכנים למשהו חדש שאמור להיוולד רק כאשר ישנה שתיקה פנימית של הכנעה, ונתינת מקום לכאב – העצום, הנורא, המדמם, והבלתי נתפס – אפשר לזכות לדיבור פנימי, אישי וחדש. ואז, הוא גם יהיה אמתי. זו איננה תיאוריה, אלא פרשה בתורה.

האירוע הזה שארע לנו כעת, אינו הראשון בהיסטוריה. יש לו תקדים.

ביום השמח ביותר בהיסטוריה, היום שהוכתר בעשר עטרות, יום הקמת המשכן – אירע אסון. שני בני אהרן נספו, ונשמתם עלתה לגנזי מרומים.

ושם, באותו מעמד, התורה מלמדת אותנו בדיוק כיצד נוהגים בסוגיא שכזו. דבר ראשון – וידום אהרן. שתיקה מוחלטת, בלי קושיא או טרוניא, וגם בלי שאלה ונסיון להבין. רק שתיקה. שתיקה קדושה של הכנעה.

דבר שני – אהרן ובניו מקבלים ציווי, להמשיך את המעמד כרגיל. לא להתאבל ולא לבכות, אלא להמשיך את החגיגה. זוהי נקודה דקה ועמוקה, שמן הנמנע להרחיב בה, ותלויה באבנתא דליבא. אך גם היא קבלה נוכחות

דבר שלישי – וכל בית ישראל יבכו את השריפה. עם ישראל הצטווה לבכות. לא להסיק מסקנות ולא להפיק לקחים, אלא לבכות. להרגיש את הכאב הצורב, ולתת לו. זהו.

רק לאחר מכן, הגיעו המסקנות, והם היו מאד אישיות. אהרן הכהן קיבל דיבור אישי, וכמוהו כנראה גם כל אחד מישראל, קיבל את הדיבור האישי שלו. ההוכחה לכך היא, ש'עַד הַיּוֹם אֵין מִסְקָנֹת בְּרִוּוֹת וְהַחֲלָטִיּוֹת בְּנוֹגַע לְאִירֹעַ, מֵהָיָה הַגּוֹרֵם לְאוֹתוֹ אֶסּוֹן' (יש אומרים שתו"י י"ן, יש אומרים שהורו הלכה, יש אומרים שלא נשאו נשים, ועוד).

גם מסקנות 'רוחניות' – הם בוודאי שגויות.

אין לנו נביא, ואין אתנו יודע עד מה. אנחנו דור יתום, ואין לנו את הפריבילגיה שיגלו לנו ברוח הקודש, מה בדיוק על מה ולמה. בשנים האחרונות היו כמה וכמה אירועים משמעותיים; פיגועים, אסונות, טרגדיות, וגם מגפה. ולא קבלנו שום מידע ברור, על מה זה קרה ומה צריך לעשות.

דוברים יש הרבה, יותר מדי. וכל אחד מהם מדבר מהנושא הקרוב ללבו. האחד מעורר על קדושת בתי כנסיות, השני על לימוד התורה, השלישי על קדושה וצניעות, והרביעי על בין אדם לחברו. וכל הדברים נכונים וחשובים כשלעצמם, אבל לא יכולים לשמש כדוברות ופרשנות לאירוע המסוים הזה.